Гродзеншчына: мінулае і сучаснае

Вандроўка па вобласці

Гістарычная даведка

Першыя жыхары на тэрыторыі сучаснай Гродзеншчыны, як сцвярджаюць вучоныя, з'явіліся яшчэ ў познім палеаліце. Пра гэта сведчаць знаходкі, зробленыя археолагамі каля вёсак Чарэшля (Навагрудскі раён), Нясілавічы (Дзятлаўскі раён), Збляны (Лідскі раён), у вусці ракі Котра (прыток Нёмана) і на возеры Свіцязь. Менавіта ў гэтых мясцінах знаходзіліся стаянкі першабытнага чалавека.

Напрыканцы і ў пачатку II тысячагоддзя на тэрыторыі, якую займае сёння Гродзенская вобласць, акрамя ўсходнеславянскіх плямёнаў (дрыгавічоў, крывачоў, валынян і драўлян) жылі таксама прадстаўнікі заходнеславянскіх (мазаўшане), усходнебалцкіх (літва) і заходнебалцкіх (яцвягі) плямёнаў. Паступова (прыкладна XII –XIII ст.) балты былі асіміляваны славянамі.

Да пачатку XII ст. частка земляў сучаснай Гродзеншчыны (Верхняе Панямонне) увайшла ў склад старажытнарускай дзяржавы – Кіеўскай Русі.

14 жніўня 1385 г. у мястэчку Крэва (сучасны Смаргонскі раён) было падпісана пагадненне (Крэўская унія) аб саюзе паміж ВКЛ і Польскім Каралеўствам для сумеснай барацьбы супраць знешняга агрэса –Тэўтонскага ордэна.

Значнае сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё Вялікага княства Літоўскага ў XIII –XVI ст. паўплывала і на росквіт земляў, якія займае сучасная Гродзенская вобласць. Нездарма менавіта Гродна ў 1391 г. адным з першых у ВКЛ, пасля Брэста (1390), атрымаў магдэбургскае права, спачатку няпоўнае, але з 1496г. эканамічная дзейнасць, маёмасныя правы, грамадска-палітычнае жыццё гараджан рэгуляваліся ўласнай сістэмай юрыдычных нормаў, якія адпавядалі ролі горада як цэнтра вытворчасці і таварна-грашовага абмену.

Разам з правам на самакіраванне горад атрымаў і свой герб: на блакітным фоне алень святога Губерта з залатым чатырохканцовым крыжам паміж перасковае церез плот. Пасля Гродна магдэбургскае права атрымалі і іншыя гарады і мястэчкі Панямоння: Ваўкавыск (1503), Навагрудак (1511), Слонім (1531), Мір (1579), Ліда (1587).

У 1793 г. рашэннем надзвычайнага Гродзенскага сойма, апошняга сойма Рэчы Паспалітай, было створана Гродзенскае ваяводства. Пасля трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай (1795) землі, якія займае сучасная Гродзенская вобласць, адышлі да Расійскай імперыі, а ваяводства было пераўтворана ў

Гродзенскі павет Слонімскай губерні. 21 верасня 1801 г. была ўтворана Гродзенская губерня з цэнтрам у Гродна. Герб губерні быў зацверджаны 11 ліпеня 1802 г. Ён уяўляў сабой шчыт, у верхняй, чырвонай частцы якога знаходзійся сярэбраны вершнік з узнятым мячом і сярэбраным шчытом з васьміканцовым чырвоным крыжам, у ніжніяй частцы герба змяшчалася выява зубра. У ліпені 1878 г. Гродзенская губерня па Указе расійскага імператара Аляксандра II атрымала новы герб: у чырвоным шчыце, над якім змяшчалася залатая гарадская карона, знаходзілася выява залатога зубра, шчыт абкружаў стужкай блакітнага колеру. У аснову сучаснага герба Гродзенскай вобласці, зацверджанага Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь №279 ад 14 чэрвеня 2007 г., пакладзены менавіта гістарычны герб 1878 г.

У снежні 1918 г. Гродзенская губерня ўваходзіць у склад Літвы. 20 верасня 1944 г. была створана Гродзенская вобласць з цэнтрам у Гродне.

План мерапрыемстваў
ДУК “Воранаўская раённая бібліятэка”
да 75 – годдзя з часу ўтварэння Гродзенскай вобласці (1944)

№ п/п	Назва мерапрыемства	Форма правядзення	Тэрмін правядзення	Адказны
1	“Гродзеншчыну мілую вітаю!”	выстава-юбілей	студзень	ф-л “Бастунская ІСБ”
2	“Гродзенская вобласць: 1944 – 2019”	кніжная выстава	студзень	ф-л “Воранаўская дзіцячая бібліятэка”
3	“Гродненскай вобласці – 75 год”	краязнаўчая выстава	студзень	ф-л “Забалацкая ІСБ”
4	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	урок гісторыі	студзень	ф-л “Беняконская СБ-МЭ”
5	“Гродзеншчына – наш легендарны край”	кніжная выстава	студзень	ф-л “Тракельская СБ”
6	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	урок гісторыі	студзень	ф-л “Гіркаўская СБ”
7	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	выстава - прагляд	студзень	ф-л “Місявіцкая СБ”
8	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	урок гісторыі	студзень	ф-л “Больцішская ІСБ”
9	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	выстава-прагляд	студзень	ф-л “Больцінікская СБ”
10	“Гродзеншчына - наш легендарны край”	кніжная выстава	студзень	ф-л “Нацкая СБ”
11	“Гродзенскай вобласці - 75”	урок гісторыі і культуры	студзень	ф-л “Радунская ГПБ”
12	“Гродзенская вобласць пачыналася так…”	гістарычны экскурс	студзень	ф-л “Пагародзенская СБ”

13	“Слаўныя імёны зямлі Гродзенскай”	інфармацыйны дайджэст	красавік	раённая бібліятэка
14	“75 гадоў Гродзенскай вобласці: вехі гісторыі, этапы развіцця”	кніжна – ілюстрацыйная выстава	на працягу года	раённая бібліятэка
15	“Поэтами воспетый край”	літаратурна-музычная кампазіцыя	жнівень	раённая бібліятэка
16	“Па гарадам Гродзенскай вобласці”	завочнае падарожжа	верасень	ф-л “Воранаўская дзіцячая бібліятэка”
17	“Любі і ведай родны свой край”	віктарына	верасень	ф-л “Воранаўская дзіцячая бібліятэка”
18	“Гродзенскай вобласці - 75”	урок гісторыі і культуры	верасень	ф-л “Радунская ГПБ”
19	“Край родны і любімы”	паэтычны вечар	верасень	ф-л “Бастунская ІСБ”
20	“Гродзенская вобласці. Літаратурная спадчына”	літаратурнае знаёмства	верасень	ф-л “Забалацкая ІСБ”
21	“Гродзенская вобласць пачыналася так…..”	гістарычны экскурс	верасень	ф-л “Пагародзенская СБ”
22	“Прыгажосць і гонар Прынёманскага краю”	гадзіна гонару	верасень	ф-лы ДУК “Воранаўская раённая бібліятэка”
23	“Гродзенская зямля – мая зямля, мой лёс”	вусны часопіс	верасень	раённая бібліятэка
24	“Гродзеншчына – наш легендарны край”	кніжная выстава	на працягу года	раённая бібліятэка
25	“Жыву і дыхаю, мой родны край, табою!”	кніжная выстава	на працягу года	ф-л “Воранаўская дзіцячая бібліятэка
26	“Пра родны край з любоўю”	кніжная выстава	на працягу года	ф-л “Пераганцаўская СБ”
27	“Мой край дарагі, старонка мая”	кніжная выстава	на працягу года	ф-л “Радунская ГПБ”
28	“Гродзеншчына – наш легендарны край”	кніжная выстава	на працягу года	ф-л “Бастунская ІСБ”
29	“Старонкі гэтых кніг – гісторыя краіны”	кніжная выстава	на працягу года	ф-л “Пагародзенская СБ”